

Kronika psychiatrie

Životné jubileum profesora MUDr. Jozefa Pogádyho, DrSc.

V redakčnom kruhu časopisu sme si pri príležitosti bilancovania 10 rokov vydávania časopisu *Psychiatria* pripomenuli významné životné jubileum – 80 rokov života a práce – iniciátora vzniku, zakladateľa a prvého šéfredaktora nášho odborného časopisu – profesora MUDr. Jozefa Pogádyho, DrSc.

Profesora Pogádyho vždy charakterizovala neobyčajná životná energia, schopnosť konať a vidieť a domýšľať veci ďaleko dopredu. Profesor Pogády vždy vkladal do svojej práce poslanie, ktorým motivoval svojich spolupracovníkov pri dosahovaní náročných cieľov. Jeho životné ciele boli vždy pravdivé, odrážajú potreby vedného odboru, ktorému sa zasvätil, potreby lekárskeho vied i spoločnosti. Ciele, ktoré vytyčoval s veľkým časovým predstihom, veľmi často napokon sám dosahoval, pričom jedinou odmenou mu je pocit prospešnosti dobrej veci...

Prof. MUDr. Jozef Pogády, DrSc., vytvoril neobyčajne bohaté dielo. Nechceme teraz približovať jeho curriculum vitae – je v každej encyklopédii, skôr sa pokúsime na základe našich osobných stretnutí s ním priblížiť niektoré stránky osobnosti profesora Pogádyho.

Už počas školských rokov bol jubilant nápadný svojím vždy vynikajúcim prospechom. Počas štúdií postupoval úspešne za svojím cieľom. Už vtedy absolvoval zahraničné pobyty, ktoré len posilnili jeho jazykové schopnosti, ktoré mu boli bázou pre jeho neskoršie úspechy na mnohých zahraničných fórach.

Záujmy profesora Pogádyho boli veľmi široké. Jeho pozornosť upúťali najmä exaktné vedy a už tu sa prejavovali jeho schopnosti anticipovať. Jeho životná sila mu dovoľovala svoje predstavy domýšľať a nikdy sa ani najsmelších plánov „nezláknuť“. Toto sa plne prejavilo nielen pri organizačnom riadení novozriadenej psychiatrickej kliniky v Pezinku, ale aj pri usmerňovaní ďalšieho rozvoja psychiatrie ako vedného odboru, pretože tradičná psychiatria bola dovtedy orientovaná na „duchovedy“.

Prof. Pogády začal svoju odbornú dráhu na neurologickej klinike, ale čoskoro prešiel na psychiatrickú kliniku ako jeden z jej zakladajúcich pracovníkov. V tom čase bola psychiatria na Slovensku úplne nevyvinutým a zaznávaným odborom. Profesor Pogády sa stal aktívnym členom nadšeného motivujúceho odborného prostredia. Roku 1958 využil možnosť samostatnej práce a ujal sa vedenia liečebne v Pezinku. Práve toto pracovisko sa stalo strediskom jeho veľmi intenzívnej

a významnej práce v celoštátnom vtedy česko-slovenskom meradle. Jeho vplyv ešte narástol, keď založil v Pezinku výskumné laboratórium, ktoré sa rozvinulo na jedno z popredných centier psychiatrického bádania u nás a ktoré koordinuje mnohé celoštátne výskumné úlohy. Medzi tieto úlohy patrilo aj psychochirurgický prístup, výsledky ktorého profesor Pogády spolu s prof. Nádvorníkom pripravili aj do knižnej publikácie (*Psychochirurgia*, SAP 1999). V tejto oblasti sa zaradilo jeho pracovisko k popredným pracoviskám na svete a dosiahnuté výsledky ocenili viacerí poprední svetoví odborníci. Aj v dnešnom čísle prinášame ucelenú koncepciu psychofyziológie práve na základe jeho klinických pozorovaní.

Ako riaditeľ ústavu sa profesor Pogády venoval psychiatrickému ústavníctvu a vybudoval pracovisko, ktoré stále patrí k špičkovým zariadeniam svojho druhu nielen u nás, ale aj vo svete. Ako dlhoročný hlavný odborník pre psychiatriu na Slovensku sa významnou mierou zaslúžil o rozvoj psychiatrie v celej SR.

Vyvíjal rozhodujúce aktivity, ktorými riešil početné osobitné úlohy (napr. činnosť súdnej expertízy). V týchto súvislostiach treba poďakovať univerzálnosť jeho zamerania a prakticky niet úseku, v ktorom by nepodával pôvodné príspevky. Je vedecky produktívny dodnes a jeho práce sú zásadnými postojmi. Je autorom viac ako 300 vedeckých a odborných publikácií, viacerých monografií a nespočetného množstva prednášok doma i v zahraničí. Nemožno neuviesť jeho zásluhy pri príprave a realizácii viacerých encyklopédií medicíny, ale aj ďalších odborných populárnych publikácií. Z pôsobenia na zahraničných fórach treba vyzdvihnúť činnosť vo WHO a vo WPA, kde v rôznych komisiách a pracovných skupinách sa aktívne podieľal na riešení zložitých otázok rozvoja psychiatrie v medzinárodných rozmeroch. Svoju pozíciu a akceptáciu na zahraničných fórach si vybudoval svojím pracovným elánom, dosiahnutými výsledkami v odbornej práci, ale aj rečovými znalosťami, ktoré mu dovoľujú komunikovať vo svete. Významná je aj jeho zásluha pri vybudovaní Psychiatrickej kliniky Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity, ktorú rozvinul v Psychiatrickej nemocnici Ph. Pinela v Pezinku. Bol dlhoročným členom Vedeckej rady Trnavskej univerzity a zásadným spôsobom sa pričínil o jej rozvoj. Za svoju prácu – ako uznanie verejnosti – dostal množstvo vyznamenaní a uznaní. Vieme, že najdôležitejším vyznamenaním pre neho bol pocit, že naplnil cieľ, dosiahol poznanie, že prispel k podstate veci ako takej.

Vážia si ho nielen psychiatri, ale aj pracovníci iných odborov. Pričinil sa o to, že nazeranie na psychiatriu sa postupne mení. Psychiater v jeho prezentácii už nie je málo

výbojný lekár pohrúžený do filozofie a odtrhnutý od reality dneška. Osobnosť prof. Pogádyho spája hlboké klinické a experimentálne poznatky z psychiatrie s interdisciplinárnym pohľadom na smerovanie medicíny, vkladá svoju vervu do riešenia spleťtých otázok psychiatrie, pričom organizačný hluk neprehlušuje subtilnosť uvažovania, takže dokáže tvorivo participovať na pálcivých filozofických problémoch.

Pri výkone svojho zvrchovaného postavenia na viacerých postoch a napriek ráznosti, s ktorou dokáže hájiť svoje stanoviská, prejavuje krajne ľudský postoj voči pacientom, kolegom a spolupracovníkom. Učí a dá sa učiť. Vychoval desiatky kvalifikovaných odborníkov, stál pri habilitácii mnohých docentov a inaugurácii mnohých profesorov. Jeho žiaci dnes zaujímajú významné postavenia v odbornom živote, nadväzujú na jeho prácu. Typické pre neho je, že vždy – v odbore alebo v osobných veciach – zvažuje všetky okolnosti, vďačne prijíma odborné podnety a možno ho získať pre návrhy, ktoré prinášajú náznaky správneho riešenia.

Vážený pán profesor,

aj pri tejto príležitosti sa spolu s Vami chceme zastaviť, nechceme dlho bilancovať, skôr chceme pozrieť dopredu a rozdeliť si povinnosti, lebo naše spoločné cesty smerujú k vytýčeným métam. Spoločne si želáme na prospech odbornej komunity psychiatrov, aby sa rozvíjal časopis, aby sme mali dostatok kvalitných rukopisov našich čitateľov. Napriek tomu, že vždy ste viac hľadeli na záujem a prospech celku, nechajte nás vysloviť najmä úprimné želania zdravia, aby ste aj naďalej ostali zapojení do účinkovania v mnohých Vašich rolách, ktoré ústia do poslania mnohých Vašich žiakov a pokračovateľov v odbore, ktorému ste zasvätili celý svoj život – v psychiatrii...

Ad multos annos!

Marián Bernadič, Pavel Černák